

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Eidgenössisches Justiz- und Polizeidepartement EJPD
Bundesamt für Migration BFM

Sigurimet shoqërore: Qëndrimi në Zvicër dhe largimi Informacione për shtetas të huaj

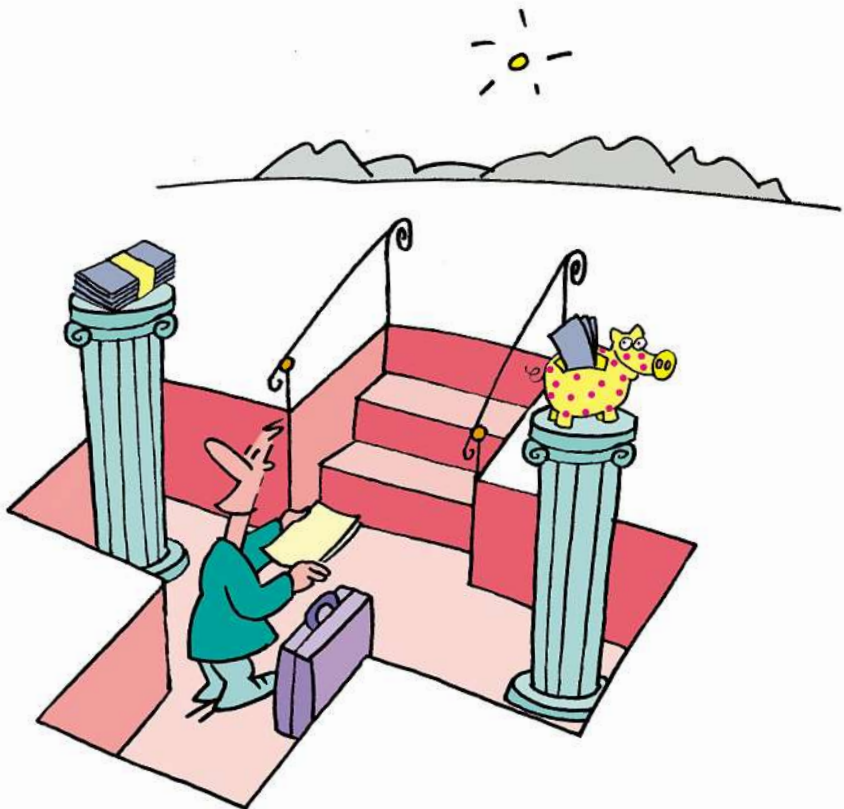

Tabela e lëndës

A

Informacione të rëndësishme për sigurimet shoqërore

1	Si funksionon sistemi i përkujdesjes për pleqërinë, për pasjetuesit dhe invalidët në Zvicër?	4
2	Pikat më të rëndësishme për AHV/IV – AVS/AI	5
3	Thelbi kryesor i përkujdesjes profesionale (Shtylla e dytë)	7
4	Çfarë masash duhet të marr nëse ndërroj vendin e punës?	8
5	Çfarë masash duhet të marr, nëse e ndërpres punën time, vazhdoj të qëndroj në Zvicër, por akoma nuk dal në pension?	9
6	Cilat dokumente duhet të ruani?	10

B

Çfarë masash duhet të marr nëse dëshiroj të largohem përfundimisht nga Zvicra dhe cilat janë të drejtat e mia?

7	AHV/IV – AVS/AI	12
7a	Nëse ekziston një marrëveshje për sigurimet shoqërore	13
7b	Nëse nuk ekziston asnjë marrëveshje për sigurimet shoqërore	14
8	Përkujdesja profesionale (Shtylla e dytë)	16
8a	Si mund ta kërkoj rikthimin e kursimeve në të holla në dorë në rast largimi?	16
8b	Çfarë duhet të bëj nëse pas largimit nga Zvicra, dua të tërheq pagesat e Shtyllës së dytë?	17
8c	Çfarë ndodh me kursimet e mia, nëse unë nuk bëj asgjë përpjekje?	17
9	Marrja e një pensioni nga sigurimi ndaj aksidenteve	18
10	Konto për sigurim (compte de sûreté-SiRück) dhe taksa e veçantë	18

C

Cilat janë të drejtat e mia nëse nuk banoj më në Zvicër?

11	Të drejtat e mia lidhur me AHV/AVS	19
12	Të drejtat e mia në rastin e përkujdesjes profesionale (Shtylla e dytë)	20

	Të drejtat e mia në rast largimi nga Zvicra	22
	Adresa të rëndësishme	24
	Fjalor	25

Cili është qëllimi i kësaj broshure?

Kjo broshurë sqaron parimet themelore të sigurimeve shoqërore zvicerane në përkujdesjen për pleqërinë, për pasjetuesit dhe invalidët (AHV/IV – AVS/AI, Shtylla e parë) dhe të përkujdesjes profesionale (Shtylla e dytë). Përveç kësaj, ajo j'u jep udhëzime praktike personave që dëshirojnë të largohen përfundimisht nga Zvicra.

Kujt i drejtohet kjo broshurë?

Kjo broshurë ju drejtohet personave të huaj, që banojnë ose kanë banuar në Zvicër dhe që punojnë ose kanë punuar këtu, si:

- Persona me leje qëndrimi ose banimi (Leje qëndrimi B ose C);
- Azilkërkues, persona të pranuar përkohësisht ose që kanë nevojë për mbrojtje (leje qëndrimi N, F ose S);
- Refugjatë me strehim të njohur ose persona pa shtetësi;
- Persona pa leje qëndrimi të rregullt, por që janë të punësuar.

Kjo broshurë nuk vlen për:

- Nënshetësit e shteteve anëtarë të Bashkimit Evropian (BE) ose të shteteve anëtarë të Shoqatës evropiane të këmbimit të lirë EFTA¹; dhe
- refugjatët e njohur dhe për personat pa shtetësi, që zhvendosen në një nga shtetet anëtarë i BE ose i EFTA².

Kuptohet që kjo broshurë nuk mund të sqarojë të gjithë rastet e mundshme, prandaj shumë gjëra do të paraqiten në mënyrë tepër të thjeshtuar. Për pyetje të veçanta, ekzistojnë fleta informimi të cilat mund të gjenden pranë arkës së kompensimit ose në internet. Përveç kësaj, ju mund të merrni informacione plotësuese pranë qendrave të specializuara, adresat e të cilave gjenden në fund të kësaj broshure.

Termet e shënuara me [] janë sqaruar në fjalorin në fund të kësaj broshure.

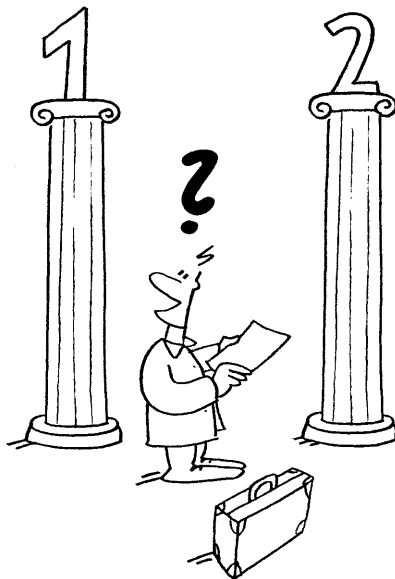
¹ Për këta persona vlen marrëveshja e nënshkruar me BE lidhur me qarkullimin e lirë ose marrëveshja me EFTA. Krahaso broshurën «Largimi nga Zvicra» (në internet nën www.ahv-iv.info: rubrika Merkblätter/International)

² Vëreni shënimin 1.

Informacione të rëndësishme për sigurimet shoqërore

1

Si funksionon sistemi i përkujdesjes për pleqërinë, për pasjetuesit dhe invalidët në Zvicër?

Përkujdesja për pleqërinë, për pasjetuesit dhe invalidët në Zvicër bazohet në dy shtylla:

- **AHV/IV–AVS/AI (Shtylla e parë)** përbën sigurimin bazë, i vlefshëm për të gjithë personat, që banojnë ose punojnë në Zvicër.
- **Përkujdesja profesionale (Shtylla e dytë)** është një sigurim në punë, i detyrueshëm vetëm për personat që punojnë në Zvicër, me një të ardhur vjetore prej të paktën 20 520 frangash (Gjendja 1.1.2010).

Ju mund të jeni të siguruar në të njëjtën kohë pranë të dy sigurimeve shoqërore. Në këtë rast, ju përfitoni të ardhura **kapitali** nga të dy sigurimet.

AHV/IV–AVS/AI dhe përkujdesja profesionale janë të detyrueshme dhe sigurojnë të interesuarit në rastet e:

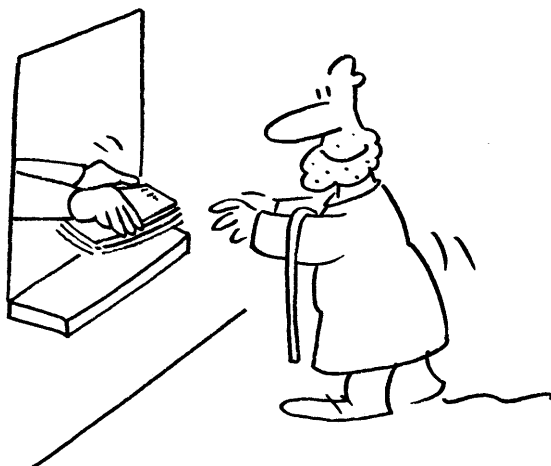
- e pleqërisë (Pensionet e pleqërisë);
- të **invaliditetit** (Pensionet e invalidëve);
- e vdekjes së bashkëshortit ose të një prej prindërve (**pensione familjare**).

AHV/IV–AVS/AI dhe përkujdesja profesionale rregullohen në mënyrë të ndryshme dhe nuk varen nga të njëjtat institucione:

- AHV/IV–AVS/AI varet nga **arka e kompensimit**.
- Përkujdesja profesionale varet nga **institutet e përkujdesjes** (për shembull arkat e pensioneve), që janë të organizuara në mënyra të ndryshme. Çdo punëdhënës, i cili punëson persona të siguruar në mënyrë të detyrueshme, duhet të jetë i lidhur me një Institut përkujdesje të regjistruar.

Pikat më të rëndësishme për AHV/IV – AVS/AI

Çfarë do të thotë për mua të jem i siguruar?

Përkatësia tek **AHV/IV–AVS/AI** nënkupton të drejta dhe detyrime. Detyrimi kryesor qëndron në pagimin e kontributeve. Nga këto rrjedhin të ardhura **kapitali** (për shembull pensionet), nëse ju jeni **pensionist** ose bëheni **invalid**. Nëse ju vdisni, anëtarët e familjes suaj marrin **pension familjar**.

Kur jam i siguruar?

Janë të siguruar të gjithë personat, që banojnë ose punojnë në Zvicër, si dhe fëmijët e tyre.

Nëse jeni të siguruar, ju pajiseni me një **certifikatë sigurimi**. Ajo përmban numrin tuaj personal të të siguarit nga AHV–AVS, të cilin duhet ta deklaroni në të gjithë korrespondencën tuaj me arkën e kompensimeve.

Si paguhen kontributet për sigurime?

Kur punoni, ju duhet që të derdhi kontributet që nga 1 Janari i vitit që vjen pasi keni mbushur moshën 17 vjeç. Personat që nuk punojnë, derdhi kontribute

që nga 1 Janari i vitit që vjen pasi kanë mbushur 20 vjeç deri në moshën e zakonshme për **pension** (Gratë 64 vjeç, Burrat 65 vjeç).

Në qoftë se jeni i punësuar, kontributet do të paguhen nga ju dhe nga punëdhënësi juaj, i cili merr përsipër gjysmën e kontributit. Pjesa juaj e kontributit zbritet direkt nga paga juaj dhe derdhet bashkë me pjesën e punëdhënësit tuaj në arkën e kompensimeve.

Në qoftë se nuk punoni, ose ushtroni një aktivitet të pavarur, ju duhet të paguani kontributin e plotë, të paktën shumën minimale të përcaktuar (460 franga në vit; gjendja 1.1.2010). Në qoftë se përfitoni ndihmë sociale, komuna duhet të paguajë për ju shumën minimale të përcaktuar.

Azilkërkues, persona të pranuar për kohësisht dhe persona pa leje qëndrimi që kanë nevojë për mbrojtje, të cilët nuk punojnë, i paguajnë kontributet vetëm atëherë kur ata:

- janë njohur si refugjatë;
- kanë marrë një leje qëndrimi ose
- kanë të drejtë për përfitimet nga AHV/IV.

Arka e kompensimit administron kontributet e derdhura në llogaritë individuale.

Nëse nuk jeni të punësuar dhe nuk përfitoni ndihmë sociale, ju duhet të paraqiteni pranë arkës së kompensimit të kantonit tuaj, sepse këto nuk ndërhyjnë me iniciativën e tyre. Adresën e tyre mund ta gjeni në internet nën www.ahv-iv.info. Në fakt, në qoftë se nuk derdhni kontributet, kjo mund të çojë më vonë në reduktimin e përfitimeve (për shembull të pensioneve).

Cila është shuma e kontributit nëse jam i punësuar?

Shuma prej 5,05 % do të zbritet nga paga juaj bruto.

Anëtarët e familjes janë gjithashtu të siguar apo duhet të sigurohen secili më vete?

AHV/IV–AVS/AI është një sigurim personal. Anëtarët e familjes suaj janë të siguar, vetëm në qoftë se i përmbushin kushtet vetë, domethënë të banojnë, ose punojnë në Zvicër.

Ku mund të marr informacione të mëtejshme?

Informacione shtesë mund të merrni pranë arkës suaj të kompensimit ose në internet në adresën www.ahv-iv.info.

Çfarë do të thotë të jesh i siguruar?

Përkatësia tek Shtylla e dytë nënkupton të drejta dhe detyrime. Detyrimi kryesor qëndron në pagimin e kontributeve. Nga këto rrjedhin të ardhura kapitale (për shembull pensionet), nëse ju jeni pensionist ose bëheni invalid. Nëse ju vdisni, anëtarët e familjes suaj ose trashëgimtarët tuaj përfitojnë, sipas disa kushteve, pensione familjare.

Kur jam i siguruar?

Janë të siguruar të gjithë personat e siguruar në AHV/IV – AVS/AI (► Kapitulli 2) dhe që fitojnë një pagë vjetore prej 20 520 frangash (Gjendja 1.1.2010) tek i njëjti dhe i vetmi punëdhënës. Personi që kryer disa punë, por asnjëra nuk i siguron këtë pagë, nuk është i detyruar të sigurohet, edhe pse shuma e të ardhurave e tejkalon këtë pagë. Në këtë rast, ju mund të siguroheni vetë në mënyrë vullnetare.

Ju siguroheni sapo filloni punë, minimum që nga mosha 18 vjeç.

Si paguhen sigurimet?

Kontributet ndahen midis jush dhe punëdhënësit tuaj, i cili merr përsipër të paktën gjysmën e kontributit. Pjesa juaj e kontributit do të zbritet direkt nga paga juaj dhe derdhet së bashku me pjesën e punëdhënësit tuaj në institutet e përkujdesjes profesionale.

Nëse ndërtoni punëdhënës, atëherë do të ndërtoni në institutin e përkujdesjes profesionale të punëdhënësit të ri. Në këtë rast, ju do të merrni të gjithë shumën

e kursyer. Institucioni i përkujdesjes së mëparshme ngarkohet të transferojë shumën e kursyer në Institucionin e ri. Ky kapital duhet të qëndrojë gjithnjë pranë institucionit të përkujdesjes së punëdhënësit aktual. Ju nuk mund t'i përdorni lirisht këto të ardhura, të cilat mund të tërhiqen vetëm sipas kushteve të veçanta.

Sa është shuma e kontributit për sigurim?

Çdo institucion përkujdesjeje përcakton shumën e kontributit në kuadrin e mundësive ligjore. Për këtë arsye, shuma e kontributit ndryshon nga një institut në tjetrin. Përveç kësaj, kjo shumë varet dhe nga mosha e personit të siguruar.

Anëtarët e familjes sime janë gjithashtu të siguar apo duhet të sigurohen personalisht?

Shtylla e dytë është një sigurim personal. Anëtarët e familjes janë detyrimisht të siguar vetëm nëse janë të punësuar dhe fitojnë një pagë vjetore prej 20 520 frangave (Gjendja 1.1.2010).

Ku mund të marr informacione plotësuese?

Informacione shtesë mund të merrni pranë Institutit të përkujdesjes profesionale, adresa t të cilit ju jepet nga punëdhënësi juaj.

Çfarë masash duhet të marr nëse ndërroj vendin e punës?

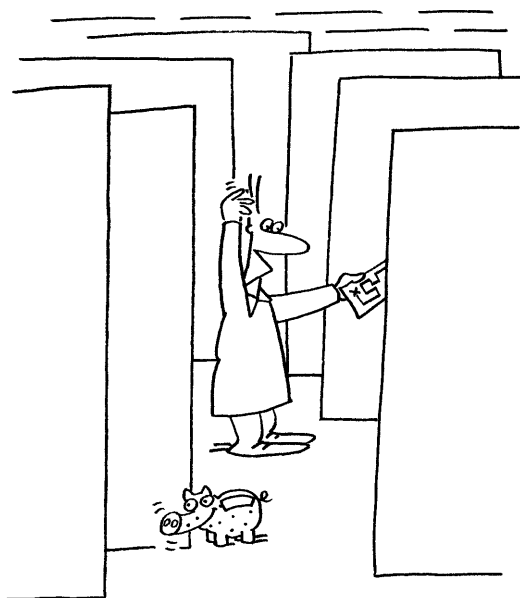
Në rastin e AHV/IV – AVS/AI:

Ju duhet t'i paraqisni punëdhënësit tuaj të ri **certifikatën tuaj të sigurimit**.

Në rastin e përkujdesjes profesionale (Shtylla e dytë):

Ju duhet t'ia komunikoni **Institutit të përkujdesjes** të punëdhënësit tuaj të mëparshëm adresën e Institutit të ri, të cilën jua jep punëdhënësi, me qëllim që shuma e kapitalit të **kursyer** të transferohet.

Çfarë masash duhet të marr, nëse e ndërpres punën time, vazhdoj të qëndroj në Zvicër, por akoma nuk dal në pension?

Në rastin e AHV/IV – AVS/AI:

Ju duhet të paraqiteni pranë **arkës së kompensimit** të kantonit ku banoni, adresën e të cilës mund ta gjeni në internet nën www.ahv-iv.info.

Në rastin e përkujdesjes profesionale (Shtylla e dytë):

Ju nuk mund të merrni shumë e kapitalit të **kursyer**. Megjithatë, ju keni tre mundësi:

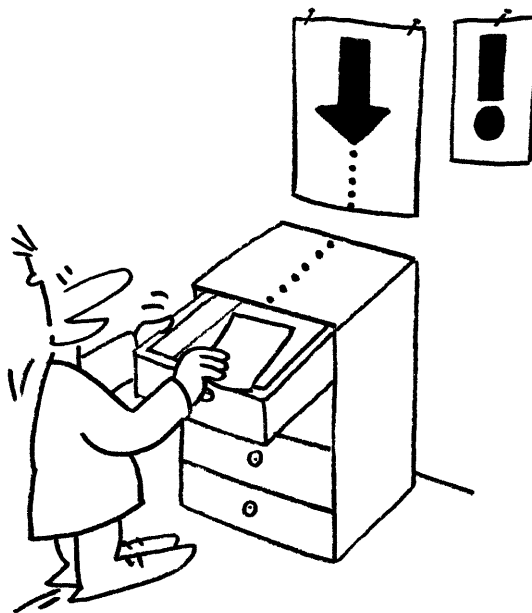
1. kapitali mund të derdhet në një llogari të veçantë në një bankë (llogari për përfitime të dokumentuara pensionale);

2. kapitali mund të derdhet pranë një instituti sigurimi (policë për përfitime të dokumentuara pensionale);
3. kapitali mund të mbetet pranë institucionit zëvendësues.

Ju duhet t'i saktësoni institutit të përkujdesjes mundësinë që do të zgjidhni.

Instituti juaj i deritanishëm mund t'ju informojë lidhur me këtë.

Cilat dokumente duhet të ruani?

Ju duhet të ruani gjithmonë dokumentet që keni marrë nga sigurimet shoqërore!

Nëse kërkon përfitime nga sigurimet shoqërore, mund të ndodhë që t'ju kërkohet të paraqisni disa dokumente. Për këtë arsye, ju duhet të ruani dhe mirëmbani dokumentet et poshtëshënuar:

- **Certifikatën e sigurimeve:** Bëhet fjalë për certifikatën që ju jepet nga zyra e kompensimeve në momentin e sigurimit.
- **Ekstraktin e llogarisë personale (AHV/IV-AVS/AI):** Në çdo moment, ju mund t'i kërkon, me shkrim, arkës suaj të kompensimit një ekstrakt të llogarisë suaj. Ky shërbim është falas.

- **Fletë-pagesat:** Bëhet fjalë për dokumentet që punëdhënësi juaj ju dërgon çdo muaj. Aty figurojnë paga juaj dhe reduktimet përkatëse. Kështu, ju jeni në gjendje të provoni që keni punuar, që keni paguar kontributin dhe sa kohë keni punuar. Këto informata mund të jenë të nevojshme në rast se kërkonti shërbime, rikthimin e kontributeve (► Kapitulli 7b) dhe nuk jeni dakord me siguruesin tuaj. Përveç kësaj, është e rëndësishme të dini emrat dhe adresat e të gjithë punëdhënësve tuaj.
- **Certifikatat e pagës:** Këto dokumente, që kanë të njëjtin qëllim, lëshohen nga punëdhënësi juaj dhe ju drejtohen autoriteteve tatimore një herë në vit. Ato përmbajnë shumën e pagave dhe të zbritjeve nga paga juaj.
- **Certifikata e sigurimeve të shtyllës së dytë:** Ky dokument përmban shumën e të ardhurave që do ju takojë kur të dilni në pension, kur bëheni invalid, ose në qoftë se vdisni. Ai përmban gjithashtu kapitalin e kursyer dhe kushtet lidhur me derdhjen e kontributeve. Ju mund ta kërkonti këtë certifikatë në çdo moment pranë Institutit tuaj të përkujdesjes profesionale.
- **Rregullorja e institutit të përkujdesjes:** çdo institut përkujdesjeje disponon rregulloren et tij, e cila përcakton të drejtat dhe detyrimet e të gjithë personave që sigurohen pranë tij.

B

Çfarë masash duhet të marr nëse dëshiroj të largohem përfundimisht nga Zvicra dhe cilat janë të drejtat e mia?

Çdo largim duhet përgatitur mirë. Me qëllim që të mos keni probleme për të marrë kapitalin, ju duhet të keni parasysh disa pika. Për AHV/IV–AVS/AI dhe Shtyllën e dytë vlejné rregulla të tjera. Prandaj edhe procedura që duhet ndjekur është e ndryshme.

Në rast se largoheni nga Zvicra, pa lajmëruar, dhe ndërkohë qëndroni në një shtet tjetër, do t'ju jetë e vështirë të provoni që jeni larguar nga Zvicra. Në këtë rast, mund të jetë e vështirë për ju që të përfitonit sigurimet që ju takojné.

7

AHV/IV–AVS/AI

Ne ju rekomandojmë, që para largimit tuaj të kontrolloni derdhjet (pagesat) e bëra nga punëdhënësi juaj në llogarinë tuaj personale. Kërkoni me shkrim tek arka e kompensimeve ose përmes internetit nën www.ahv-iv.info (një foto-kopje të certifikatës suaj të sigurimit)³. Ky shërbim është falas.

Procedura ndryshon në varësi të faktit nëse Zvicra ka nënshkruar apo jo marrëveshje sigurimi me vendin tuaj. Refugjatët e njohur dhe personat pa shtetësi ju nënshtrihen ligjeve të veçanta.

³ Vëreni faqen informative Nr. 1.01 «Ekstrakt i llogarisë personale» (Auszug aus dem Individuellen Konto IK–Extrait du Compte Individuel CI) të Qendrës së informimit të AHV/IV–AVS/AI, mund të merret pranë arkës së kompensimit, pranë Zyrës Federale të Sigurimeve Shoqërore ose në internet në faqen www.ahv-iv.info.

Nëse ekziston një marrëveshje për sigurimet shoqërore:

Zvicra ka lidhur marrëveshje për sigurimet shoqërore me shtetet e mëpostëme⁴:

Australi	Kanada	San Marino
Filipine	Kili	Turqi
Ish-Jugosllavi ⁵	Kroaci	USA
Izrael	Maqedoni	

Nëse keni shtetësinë e njërit prej këtyre vendeve, marrëveshja e nënshkruar është e vlefshme për ju. E njëjta gjë vlen edhe nëse jeni refugjat i njohur ose pa shtetësi në Zvicër, shkoni në një nga këto vende dhe aty njiheni si i tillë.

Marrëveshjet e sigurimeve shoqërore marrin përsipër që pensionet e AHV/IV–AVS/AI të derdhen dhe jashtë shtetit⁶. Për këtë arsye, në rast largimi nga Zvicra, ju nuk mund të kërkonti që t'ju kthehen kontributet e derdhura për AHV–AVS (► Kapitulli 7b) (nënshtetësit kilianë ju nënshtrohen ligjeve të veçanta). Informacionet plotësuese për çdo marrëveshje sigurimesh shoqërore mund t'i gjeni pranë Zyrës Federale të Sigurimeve Shoqërore.

Përveç kësaj, ju mund të kërkonti pranë arkës suaj të kompensimeve një përlllogaritje të pensionit që do të fitoni. Mund të ndodhë, që duhet të paguani një faturë për përlllogaritjen e bërë.

Nëse ju veç merrni një pension AHV/IV–AVS/AI në Zvicër, ai do t'ju paguhet edhe jashtë vendit⁷. Ndërsa plotësimet nuk paguhen jashtë vendit.

Mos harroni që adresa juaj jashtë shtetit duhet t'i njoftohet Arkës Zvicerane të Kompensimit (SAK–CSC) në Gjenevë.

⁴ Marrëveshje për sigurimet shoqërore ekzistojnë edhe me shtetet e Bashkimit evropian (BE) dhe EFTA (Marrëveshja e qarkullimit të lirë të personave). Vëreni për këtë shënimin në fund të faqes 1.

⁵ Bosnje dhe Hercegovinë, Serbinë e Malin i Zi.

⁶ Sipas marrëveshjes, kufizimet janë të mundshme.

⁷ Sipas marrëveshjes, kufizimet janë të mundshme.

7b

Nëse nuk ekziston asnjë marrëveshje për sigurimet shoqërore:

Në këtë rast, asnjë lloj pensioni **AHV/IV–AVS/AI** nuk ju derdhet shtetasve të huaj jashtë shtetit, por ata mund të kërkojnë **rikthimin et kontributeve të paguara**⁸.

Një rikthim i tillë është i mundshëm vetëm në rast se ju:

- gjatë të paktën një viti të plotë, keni derdhur kontributet e AHV/IV–AVS/AI.
- largoheni përfundimisht nga Zvicra me bashkëshortin tuaj dhe fëmijët nën moshën 25 vjeç⁹;
- nuk merrni asnjë pension zviceran AHV/IV–AVS/AI.

Përfundimisht: Nëse keni tërhequr pension nga AHV–AVS ose IV–AI dhe nuk e merrni më pas largimit nga Zvicra, ju mund të kërkonit rikthimin e kontributeve tuaja. Shumat e tërhequra do të zbriten nga shuma e përgjithshme e rikthimit.

Vini re:

- Rikthimi i kontributeve i jep fund të drejtave tuaja lidhur me **kapitalin** nga AHV/IV–AVS/AI. Më pas, ju nuk do të merrni asnjë lloj pagese nga AHV/IV–AVS/AI zviceran.

⁸ Kontributet AHV – AVS arrijnë shifrën 8,4% të pagës bruto (kontributi i punëdhënësit dhe i punëmarrësit së bashku).

⁹ Përfundimisht: fëmijët e rritur që kanë përfunduar arsimin lejohen të qëndrojnë në Zvicër.

- Vetëm kontributet e derdhura nga punëmarrësi dhe punëdhënësi, japin të drejtën et një lloj rikthimi pa përqindje (%) interesi. Të paguara për AHV–AVS pa taksa. Kontributet e derdhura nga ndihma sociale nuk do të paguhen.
- Kontributet e derdhura për sigurim invaliditeti nuk paguhen.
- Nëse kontributet që duhet të rikthehen kalojnë një shumë të caktuar¹⁰, atëherë shumta e rikthimit do të reduktohet.
- Nëse vdisni, bashkëshorti (-tja) ose fëmijët¹¹ tuaj mund të kërkojnë rikthimin e kontributeve tuaja, nëse përbushen kushtet për pensionin **familjar**.

Si mund ta kërkoj rikthimin e kontributeve të AHV-AVS?

Ju duhet të bëni një kërkesë pranë **arkës suaj të kompensimit** tuaj ose pranë **Arkës Zvicerane të Kompensimit (SAK–CSC)**. Për këtë qëllim, ju duhet të mbushni formularin «Kërkesë për rikthimin e kontributeve të AHV–AVS» (Antrag auf Rückvergütung von AHV-Beiträgen – Demande de remboursement des cotisations AVS), që mund ta merrni pranë çdo arkë kompensimi ose mund ta gjeni në internet (www.ahv-iv.info: rubrika Formulare/Allgemeine Verwaltungsformulare). Ju duhet të dërgoni këtë formular së bashku me dokumentet që vijojnë:

- **certifikatë sigurimi të AHV;**
- dokument që provon largimin tuaj nga Zvicra;
- dëshmi të vlefshme të kombësisë suaj dhe të bashkëshortit tuaj, ose kopje të pasaportës së vlefshme për ju dhe për bashkëshortin tuaj;
- në rast ndarjeje, vendimin e shkurorëzimit me datën e hyrjes në fuqi;
- refugjatët e njohur dhe personat pa shtetësi duhet të vërtetojnë statusin e tyre.
- të dhëna për vendbanimin e ardhshëm jashtë vendit, ose vërtetim për vendbanimin e tyre aktual jashtë vendit. Një vërtetim i tillë duhet marrë edhe për bashkëshortin dhe fëmijët nën moshën 25 vjeç.

Vini re:

- Për çiftet, secili nga bashkëshortët duhet të paraqesë më vete një kërkesë për rikthim kontributesh.
- Si rregull, rikthimi kryhet vetëm kur i interesuari gjendet jashtë shtetit.
- Procedura e pagesës mund të zgjasë shumë muaj.
- Pagesa mund të kryhet vetëm në llogarinë tuaj personale ose t'ju jepet në dorë, personalisht.

¹⁰ Béhet fjalë për parallogaritjen e pensionit, e cila i korrespondon pensioneve të parashikueshme të mbledhura.

¹¹ Fëmijët deri në moshën 18 vjeç, nëse janë ne shkollë deri në moshën 25 vjeç.

Përkujdesja profesionale (Shtylla e dytë)

Nëse largoheni përfundimisht nga Zvicra dhe nguleni në një shtet jashtë zonës së BE/EFTA, ju mund të zgjidhni njërën prej këtyre mundësive:

- të kërkonti **rikthimin** e shumës që keni kursyer (Kapitali i kursyer); ose
- të lini në fuqi **sigurimin tuaj sipas përkujdesjes profesionale në shtyllën e dytë** (tre mundësi ► Kapitulli 5 «përkujdesja profesionale»). Pastaj ju mund të përfitonit **kursimet** (si për shembull pension), nëse do të jeni në **pension** ose nëse bëheni **invalid**. Nëse vdisni, anëtarët e familjes suaj ose trashëgimtarët tuaj do të përfitojnë, sipas disa kushteve, **pensione familjare**.

Pensionet ose përfitimet e tjera do të paguhen jashtë vendit sipas rregullores së institutit të sigurimit të përkujdesjes profesionale (si për shembull arka e pensioneve).

8a

Si mund ta kërkoj rikthimin e kursimeve në të holla në dorë në rast largimi?

Ju duhet të kontaktoni vetë institutin e sigurimeve të përkujdesjes profesionale të punëdhënësit tuaj të fundit (p.sh. arkën e pensionit).

Përpara largimit, ju duhet të paraqisni një kërkesë pranë Institutit të përkujdesjes profesionale të punëdhënësit tuaj të fundit, i cili ju jep formularin e duhur. Ju duhet të bashkëngjisni dokumentet e duhura, veçanërisht:

- dokumente sipas të cilëve rezulton se ju jeni i gatshëm të largoheni përfundimisht nga Zvicra ose që jeni larguar (për shembull deklarata e largimit e bërë pranë komunës).
- nëse jeni i/e martuar, një deklaratë me shkrim sipas të cilës bashkëshorti/tja juaj jep pëlqimin për derdhjen e parave të kursyera.

Mbasi të keni marrë **kapitalin e kursyer**, ju nuk keni të drejtë të kërkonti pagesa të tjera nga nga ana e **sigurimit profesional**. Për pasojë, ju nuk mund të merrni më asnjë lloj pensioni.

Në shumicën e rasteve, pagesa kryhet vetëm pas largimit të të interesuarit.

Çfarë duhet të bëj nëse pas largimit nga Zvicra, dua të tërheq pagesat e Shtyllës së dytë?

Ju duhet të kontaktoni **institutin e sigurimit të përkujdesjes profesionale** të punëdhënësit tuaj të fundit ose institucionin ku dispononi një llogari ose një policë për përfitime të dokumentuara pensionale (► Kapitulli 5).

Nëse nuk keni kërkuar derdhjen e **kapitalit të kursyer** me të holla në dorë (► Kapitulli 8a), atëherë mbetet në fuqi **sigurimi sipas përkujdesjes profesionale të Shtyllës së dytë**. Ju duhet ta njoftoni institutin tuaj të sigurimit për mënyrën sipas së cilës ju dëshironi të siguroheni. Për këtë, keni tri mundësi (► Kapitulli 5 «përkujdesja profesionale»).

Instituti juaj i sigurimit të deritanishëm mund t'ju informojë lidhur me këtë.

Çdo ndryshim adrese, edhe jashtë vendit, duhet t'i bëhet i ditur bankës ose sigurimit ku ndodhet kapitali juaj.

Çfarë ndodh me kursimet e mia, nëse unë nuk bëj asgjë përpjekje?

Instituti i sigurimit të përkujdesjes profesionale i punëdhënësit tuaj të fundit do t'i transferojë **kursimet** tuaja **institutit zëvendësues** jo më herët sesa pas gjashtë muajsh dhe jo më vonë sesa pas dy vjetësh pasi të jeni larguar nga vendi i punës. Në një rast të tillë, kërkesa për derdhjen e këtij kapitali duhet ti bëhet institutit zëvendësues.

Për të ditur nëse keni të holla pranë institutit zëvendësues ose pranë institutit të zëvendësimit, ju mund t'i drejtoheni Zyrrës qendrore të Shtyllës së dytë.

8b

8c

Në qoftë se keni ndërruar vend pune, ju duhet të verifikoni nëse kapitali juaj është transferuar pranë institutit të sigurimit të punëdhënësit të ri. Nëse nuk jeni i sigurt që transferimi është kryer, informohuni pranë Zyrës qendrore të Shtyllës së dytë.

9

Marrja e një pensioni nga sigurimi ndaj aksidenteve

Ju rekomandojmë që, para largimit nga Zvicra, të kontaktoni Sigurimin për aksidente të punëdhënësit nëse keni pasur një aksident në Zvicër i cili mbulohet nga sigurimi i detyrueshëm ndaj aksidenteve.

Nëse tashmë në Zvicër e merrni një pension të sigurimeve të detyrueshme në raste aksidentesh, ky do të paguhet edhe jashtë vendit.

10

Kontoja për sigurim (compte de sûretés – SiRück) dhe taksa e veçantë

Sqarimet e mëposhtme janë të vlefshme vetëm personat të cilët kanë jetuar në Zvicër si

- persona azilkërkues (leje qëndrimi N)
- persona të pranuar përkohësisht (leje qëndrimi F)
- persona pa leje qëndrimi që kanë nevojë për mbrojtje (leje qëndrimi S)

Detyrimi për ta paguar taksën e veçantë (SonderA) që nga dt. 1.1.2008 e ka zëvendësuar detyrimin për të paguar një sigurim (SiRück). SonderA është e kufizuar në shumë (Fr. 15000,-) dhe në kohë (10 vjet në maksimum), prandaj, si rregull, nuk do të ketë shuma të tepërta në llogaritë të cilat nuk mund të paguheshin në kohë. Në raste të veçanta ka mundësi që konto të vjetra për sigurim (SiRück) të mos jenë llogaritur. Në këtë rast njoftohuni në rrugën e korrespondencës, duke bashkëngjitur mjete të përshtatshme të provës, tek Zyra federale për migrim, 3003 Bern-Wabern¹².

¹² Informacione të mëtejshme për këtë çështje mund të gjeni në «Fletën me shpjegime mbi detyrimin për ta paguar taksën e veçantë për azilkërkuesit, për persona të pranuar përkohësisht si edhe për ata që kanë nevojë për mbrojtje» (Merkblatt über die Sonderabgabepflicht von asylsuchenden, vorläufig aufgenommenen sowie schutzbedürftigen Personen – Aide-mémoire relatif à l'obligation pour les requérants d'asile, les étrangers admis à titre provisoire et les personnes à protéger) që mund të merret tek Zyra federale për migrim (BFM) ose në internet nën www.bfm.admin.ch.

Cilat janë të drejtat e mia nëse nuk banoj më në Zvicër?

11

Lidhur me AHV/AVS

Nëse para largimit nuk keni kërkuar rikthimin e kontributeve të derdhura për AHV–AVS, ju mund ta bëni këtë edhe nga jashtë vendit (► Kapitulli 7b).

Ju lutemi **vini re:**

- Rikthimi është i mundshëm vetëm nëse asnjë marrëveshje sigurimi shoqëror nuk është lidhur me vendin tuaj të origjinës (përveç Kilit Filipineve dhe Australisë).
- E drejta për rikthim humbet 5 vjet pas rastit të sigurimit. Me kalimin e këtij afati, ju nuk mund të kërkonit më kthimin e parave.

Në të kundërt, nëse një marrëveshje për sigurimet shoqërore¹³ është lidhur me vendin tuaj ose me shtetin në të cilin qëndroni si refugjat i njohur ose si person pa shtetësi (► Lista e vendeve Kapitulli 7a):

- Ju keni të drejtë të merrni një pension pleqërie (të pjesshëm) pasi të keni mbushur moshën e fiksuar në Zvicër për pension.
- Ju keni të drejtë të merrni një pension invaliditeti (të pjesshëm) në rast invaliditeti të fiksuar sipas ligjit zviceran. Ky pension do të paguhet jashtë shtetit vetëm nëse shkalla e invaliditetit është mbi 50 %.
- Nëse vdisni, pjesëtarët e familjes suaj, të cilët kanë pretendime për këtë, gëzojnë të drejtën e pensionit familjar.

Parim i përgjithshëm: Në qoftë se ju keni paguar kontributet AHV/IV–AVS/AI vetëm për periudha të shkurtra, ju ose anëtarët e familjes suaj mund të merrni, në vend të një pensioni, një kompensim të vetëm, i njëjtë me vlerën e një pensioni.

¹³ Ato mund të merren pranë Zyrës së kompensimeve ose pranë Zyrës Federale për Sigurimet Shoqërore.

Çfarë duhet të bëj që të përfitoj pensionin (vetëm në rast marrëveshjeje për sigurimet shoqërore)?

Ju duhet ta bëni kërkesën vetë. AHV/IV – AVS/AI nuk ndërhyjnë me iniciativën e tij. Kërkesa vlen vetëm për ju personalisht. Nëse jeni i/e martuar dhe bashkëshorti/ja juaj ishte i/e siguruar në Zvicër, ai/ajo vetë duhet të bëjë një kërkesë për pension, sapo ketë të drejtë ligjore.

Pensioni AHV – AVS:

- Nëse banoni në vendin tuaj të origjinës, ju duhet të paraqisni kërkesën pranë institutit të sigurimeve shoqërore të vendbanimit tuaj¹⁴.
- Nëse banoni në një shtet tjetër, kërkesa duhet të drejtohet në Gjenevë, pranë **Arkës Zvicerane të Kompensimit (SAK – CSC)**.

Pensioni i invaliditetit IV – AI:

- Nëse banoni në vendin tuaj të origjinës, ju duhet të paraqisni kërkesën pranë institutit të sigurimeve shoqërore të vendbanimit tuaj.
- Nëse banoni në një shtet tjetër, ju duhet ta dërgoni kërkesën tuaj direkt pranë zyrës së IV – AI në Gjenevë për të siguruarit jashtë vendit.

Derdhja e pensionit AHV/IV – AVS/AI ose e një shume të vetme do të bëhet vetëm në llogarinë personale përkatëse.

12

Të drejtat e mia në rastin e përkujdesjes profesionale (Shtylla e dytë)

Nëse para largimit, ju nuk keni kërkuar pagesën me para në dorë të **kapitalit tuaj të kursyer**, ju mund ta bëni këtë në çdo kohë që nga jashtë vendit (► Kapitulli 8a).

Nëse ju keni zgjedhur të mbani **sigurimin e përkujdesjes profesionale** (për të tria mundësitë ► Kapitulli 5 «përkujdesja profesionale»), ju do të merrni, sipas rregullores së **institutit tuaj të përkujdesjes** (për shembull arka e pensionit), ose sipas kontratës me një bankë ose sigurim, një pension (të pjesshëm) ose kthimin e kapitalit tuaj:

- në **moshën e pensionit**;
- në rast **invaliditeti** sipas rregullave zvicerane;
- në rast vdekjeje, për anëtarët e familjes suaj, nëse i përmbushin kushtet e caktuara.

¹⁴ Adresën mund ta gjeni pranë Zyrës Federale për Sigurimet Shoqërore.

Çfarë duhet të bëj që të marr kursimet?

Ju duhet ta bëni kërkesën. Instituti i përkujdesjes, sigurimi ose banka nuk ndërhyjnë me iniciativën e tyre.

Ju duhet të paraqitni një kërkesë pranë institutit tuaj të përkujdesjes profesionale, pranë sigurimit ose pranë bankës suaj.

Lidhur me AHV/AI – AVS/AI

Një **marrëveshje sigurimi** është nënshkruar me vendin tim të origjinës
(▶ Kapitulli 7a e 11)

Asnjë marrëveshje sigurimi nuk është nënshkruar me vendin tim të origjinës
(▶ Kapitulli 7b)

Të drejtat në rast të largimit

Rikthim i pamundshëm

Rikthim i kontributeve të paguara për AHV – AVS

Të drejtat në rast të daljes në pension, invaliditetit dhe vdekjes

Pension ose derdhje e njëhershme

Mos sigurim:
Jo kapital

e mia në rast
nga Zvicra

**Lidhur me
përkujdesjen profesionale**

Sigurimi sipas
përkujdesjes profesionale
nuk dëshirohet
(► Kapitulli 8a)

Sigurimi sipas
përkujdesjes profesionale
mbetet në fuqi
(► Kapitulli 8b e 12)

**Derdhje në të holla
e kapitalit të kursyer**

Rikthim i pamundshëm
në të holla i
kapitalit të kursyer

Kur nuk ka sigurim sipas
përkujdesjes profesionale:
nuk ka përfitime

**Pension ose
derdhje kapitali**

Adresa të rëndësishme

- Arkat e kompensimit (Ausgleichskassen – Caisses de compensation): Adresat e arkave të kompensimit mund t'i gjeni në faqen e fundit të numërorit telefonik ose në internet në faqen www.ahv-iv.info.
- Arka Zvicerane e Kompensimit: Schweizerische Ausgleichskasse (SAK) – Caisse suisse de compensation (CSC)
Postfach 3100, 1211 Genf 2
Tel. 022 795 91 11
Fax 022 797 15 01
e-mail: cc27@zas.admin.ch
Internet: www.zas.admin.ch
- Zyrat e IV – AI për të siguarit jashtë vendit: IV-Stelle für Versicherte im Ausland – Office AI pour les assurés résidant à l'étranger
Postfach 3100, 1211 Genf 2
Tel. 022 795 91 11
Fax 022 797 15 01
e-mail: cc27@zas.admin.ch
Internet: www.zas.admin.ch
- Fondi i sigurisë BVG Zentralstelle 2. Säule Sicherheitsfonds BVG
Postfach 1023
3000 Bern 14
Tel. 031 380 79 75
Fax 031 380 79 76
e-mail: info@zentralstelle.ch
Internet: www.zentralstelle.ch
- Zyra Federale për Sigurimet Shoqërore: Bundesamt für Sozialversicherungen (BSV) – Office fédéral des assurances sociales (OFAS)
Effingerstrasse 20, 3003 Bern
Tel. 031 322 90 11
Fax 031 322 78 80
e-mail: info@bsv.admin.ch
internet: www.bsv.admin.ch
- Instituti zëvendësues: Stiftung Auffangeinrichtung BVG – Fondation Institution supplétive LPP Administration Freizügigkeitskonten
Postfach, 8036 Zürich
Tel. D 041 799 75 75
Tel. F 021 340 63 33
Tel. I 091 610 24 24
e-mail: fzk@chaeis.ch
Internet: www.aeis.ch
- Për pyetje lidhur me taksën e veçantë: Zyra Federale për Migrim Bundesamt für Migration (BFM) – Office fédéral des migrations (ODM) OSP AG
Quellenweg 6, 3003 Bern-Wabern
Tel. 031 323 36 39
Fax 031 323 36 36
- Qendrat e këshillimit për kthim: Rückkehrberatungsstellen (RKB) – Services-conseils en vue du retour (CVR)
Adresat mund t'i gjeni në policinë për të huajt ose në zyrën e shërbimit të migracionit të Kantonit tuaj

Në internet, ju mund të gjeni adresa të ndryshme si dhe fletë informimi dhe formularë në www.ahv-iv.info.

Fjalor

AHV/IV – AVS/AI (Alters- und Hinterlassenenversicherung/Invalidenversicherung – Assurance-Vieillesse et Survivants/Assurance-Invalidité), Sigurimet për pleqërinë dhe pasjetuesit/sigurimi i invaliditetit: Bëhet fjalë për sigurimin shtetëror themelor që garanton pensionet dhe shërbimet të tjera të sigurimeve shoqërore në Zvicër (Shtylla e parë).

Arka Zvicerane e Kompensimit (Schweizerische Ausgleichskasse SAK – Caisse suisse de compensation CSC): Ajo ka të njëjtin funksion si zyra e kompensimeve dhe është kompetente për të gjithë personat që banojnë jashtë vendit dhe kanë qenë të siguruar pranë AHV/IV – AVS/AI.

Arkat e Kompensimit (Ausgleichskassen – Caisses de compensation): Bëhet fjalë për qendrat që administrojnë AHV/IV – AVS/AI. Nga njëra anë, ato arkëtojnë kontributet dhe, nga ana tjetër, përlogarisin dhe paguajnë pensionet. Çdo kanton ka një arkë kompensimi kantonale, por egzistojnë edhe arka të ndryshme kompensimi. Adresat mund t'i gjeni në internet nën www.ahv-iv.info.

Certifikata e sigurimit (AHV-Versicherungsausweis – Certificat d'assurance AVS): Kjo është, të cilën e merrni në arkën e kompensimit, nëse jeni të siguruar nga AHV/IV – AVS/AI.

Institutet e përkujdesjes (për shembull arkat e pensioneve)

(Vorsorgeeinrichtung, zum Beispiel Pensionskassen – Institution de prévoyance, par exemple caisse de pensions): Këto janë institucione që merren me përkujdesjen paraprake. Të tilla mund të jenë një arkë pensionesh, sigurimet ose ndonjë bankë. Këto institucione arkëtojnë kontributet, përlogarisin pensionet dhe i paguajnë ato. I gjithë kapitali juaj i kursyer për përkujdesjen profesionale duhet të depozitohet pranë një instituti të vetëm.

Instituti zëvendësues (Stiftung Auffangeinrichtung – Fondation institution supplétive): Bëhet fjalë për një institucion të veçantë të përkujdesjes paraprake. Nëse nuk punoni më dhe nuk informoni institutin e përkujdesjes së punëdhënësit tuaj, se çfarë duhet të bëjë me kapitalin e kursyer, ky i fundit ia kalon kursimet tuaja, e shumta 2 vjet pas largimit tuaj, institutit zëvendësues. Për pasojë, siguri sipas përkujdesjes profesionale mbetet në fuqi.

Invaliditet/Invalid (Invalidität – Invalidité): Bëhet fjalë për invaliditet kur një person nuk mund të punojë më për kohë të gjatë për shkak të një sëmundjeje ose aksidenti.

Kapitali i kursyer (Austrittsleistung – Prestation de sortie): Kjo është shuma (kapitali i kursyer ose depozita e pleqërisë), që e paguan një institut i përkujdesjes, nëse dikush për shembull ndërron vendin e punës ose ndërpret punën. Në rastin e ndërrimit të vendit të punës, kjo depozitë transferohet në institutin e përkujdesjes së punëdhënësit të ri. Një pagesë totale me para në dorë kryhet vetëm në raste të veçanta, si për shembull në rastin e largimit nga Zvicra të të interesuarit.

Llogari për përfitime të dokumentuara pensionale (Freizügigkeitskonto – Compte de libre passage): Kjo është një konto tek një bankë, në të cilën mund të kalohet kapitali i kursyer, nëse ndaloni të punoni para mbushjes së moshës së pensionit.

Llogari personale (Individuelles Konto IK – Compte individuel CI): Bëhet fjalë për llogari që hapen nga zyrat e kompensimit në emër të çdo personi të siguruar. Nëse keni punuar për shumë punëdhënës, ju mund të keni një llogari personale pranë shumë zyrash kompensimi.

Marrëveshje të sigurimeve shoqërore (Sozialversicherungsabkommen – Convention de sécurité sociale): Këto janë marrëveshje ndërkombëtare, që koordinojnë të drejtat dhe detyrimet e qytetareve të të shtetasve kontraktues përkatës në lidhje me sigurimet shoqërore.

Mosha e pensionit (Rentenalter – Age de la retraite): Kjo është mosha në të cilën një person del në pension dhe përfiton pagesën e pensionit të pleqërisë. Në AHV–AVS për gratë kjo moshë është 64 dhe për burrat 65 vjeç (Gjendja 1.1.2010). Për përkujdesjen profesionale, kjo moshë mund të jetë më e ulët, sipas rregullores së institutit të përkujdesjes profesionale.

Pasjetuesit (Hinterlassene – Survivants): Kështu quhen anëtarët e familjes suaj (bashkëshorti, fëmijët nën 18 ose 25 vjeç, në raste të veçanta edhe persona që kanë nevojë për mbështetje), që mbeten pas vdekjes tuaj.

Pension (Pensionierung – Retraite): ► Mosha e pensionit.

Përfitime (Leistungen – Prestations): Këto janë të gjitha pagesat që një shoqëri sigurimi i derdh një personi të caktuar. Ato mund të tërhiqen rregullisht; në këtë rast, normalisht bëhet fjalë për pensionet. Por ka edhe pagesa që mund të tërhiqen vetëm një herë (për shembull pagesa e kontributeve të derdhura të AHV–AVS); në këtë rast, i interesuari nuk mund të kërkojë tjetër gjë nga shoqëria e sigurimit.

Përkujdesja profesionale (Shtylla e dytë) (Berufliche Vorsorge – Prévoyance professionnelle): Parapërkujdesja profesionale siguron për të njëjtat rreziqe si edhe AHV/IV–AVS/AI. Ajo plotëson AHV/IV–AVS/AI dhe është e detyrueshme për të gjithë ata që janë të punësuar dhe fitojnë më shumë se 20520 frangash në vit (Gjendja 1.1.2010).

Policë për përfitime të dokumentuara pensionale (Freizügigkeitspolice – Police de libre passage): Bëhet fjalë për certifikatë sigurimi, e propozuar nga një shoqëri sigurimi, pranë të cilës mund të derdhet kapitali i kursyer nëse i interesuari ndërpret punën përpara mbushjes së moshës së pensionit.

Rast sigurimi (Versicherungsfall – Cas d’assurance): Ky është momenti në të cilin një person arrin moshën e pensionit, bëhet invalid ose vdes, dhe momenti nga i cili lindin të drejtat dhe detyrimet për sigurimin.

Rikthim i kontributeve të paguara (Rückvergütung der einbezahlten AHV-Beiträge – Remboursement des cotisations AVS payées): Kjo është mundësia që ka një person i huaj që të kërkojë kthimin e kontributeve të AHV–AVS, nëse largohet nga Zvicra dhe që asnjë marrëveshje për sigurimet shoqërore nuk ekziston ndërmjet Zvicrës dhe vendit të tij

Sigurim sipas përkujdesjes profesionale (në Shtyllën e dytë) (Vorsorgeschutz – Protection en matière de prévoyance professionnelle): Nëse i plotësoni kushtet e kërkuara (► Përkujdesje profesionale), jeni i siguruar dhe kështu përfitoni pagesat nga instituti i përkujdesjes. Me qëllim që të keni një sigurim të mirë në këtë drejtim, kapitali i derdhur (► Kapitali i kursyer) do t’ju rikthehet vetëm sipas disa kushteve të caktuara kur të largoheni nga instituti i përkujdesjes (për shembull kur të largoheni nga Zvicra).

► **Albanisch, albanais, albanese**

Arabisch, arabe, arabo
Deutsch, allemand, tedesco
Englisch, anglais, inglese
Französisch, français, francese
Italienisch, italien, italiano
Portugiesisch, portugais, portoghese
Russisch, russe, russo
Serbisch, serbe, serbo
Spanisch, espagnol, spagnolo
Tamilisch, tamoul, tamil
Türkisch, turc, turco

Impressum

Ausgabe 2010

Herausgeber: Bundesamt für Migration (BFM), in Zusammenarbeit mit dem Bundesamt für Sozialversicherungen (BSV) • **Gestaltung:** typisch – atelier für mediengestaltung, bern • **Illustrationen:** www.pfuschi-cartoon.ch (© by Pfuschi-Cartoon) • **Kontakt:** Bundesamt für Migration, Quellenweg 6, 3003 Bern-Wabern, Tel. 031 325 11 11, Fax. 031 325 93 79, info@bfm.admin.ch • Bundesamt für Sozialversicherungen, Effingerstrasse 20, 3003 Bern, Tel. 031 322 90 11, Fax 031 322 78 80, info@bsv.admin.ch • **Vertrieb:** BBL, Verkauf Bundespublikationen, CH-3003 Bern, www.bundespublikationen.admin.ch, Art.-Nr. 420.001.alb